

Sygn. akt I CSK 539/20

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku G. S.A. w W.
przy uczestnictwie Gminy K. i A. P.
o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt I Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w T. oddalił apelację wnioskodawcy G. S.A. w W. od postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 5 grudnia 2018 r. oddalającego jego wniosek o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej własność uczestniczki A. P..

Od powyższego orzeczenia skargę kasacyjną złożył wnioskodawca. Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do odpowiedzi na pytanie, czy korzystanie przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych

z nieruchomości uczestniczki (A. P., a wcześniej Gminy K.), w zakresie posiadania prawa służebności - w sytuacji, gdy czerpał on swe przekonanie o legalności swego działania z faktu uzyskania decyzji administracyjnych zezwalających na realizację inwestycji w postaci przebudowy gazociągu wysokoprężnego, zasilającego stację redukcyjno-pomiarową w K., wydanych w oparciu o uprzednią pisemną zgodę uczestnika (ówczesnego właściciela nieruchomości - Gminy K.) można określić jako korzystanie w dobrej wierze, co skutkuje przyjęciem 20-letniego posiadania jako właściwego dla stwierdzenia zasiedzenia tego prawa?

Ponadto skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisu art. 172 § 1 w związku z art. 7 k.c. oraz w związku z art. 292 k.c. - wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów - w zakresie pojęcia dobrej i złej wiary w kontekście uzyskania przez jego poprzedników prawnych decyzji administracyjnych pozwalających na realizację inwestycji w postaci przebudowy gazociągu wysokiego ciśnienia wydanych w oparciu o uprzednią pisemną zgodę Gminy K., która następnie zbyła tę nieruchomość A. P. oraz powszechności wiedzy właścicieli działek na danym terenie o istnieniu i lokalizacji tego gazociągu oraz jego uwidocznieniu na ogólnie dostępnych mapach w zasobach geodezyjnych, które nadają tej inwestycji powszechnie znany charakter.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze

publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga natomiast wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl., z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Zagadnienia prawne sformułowane przez skarżącego nie spełniają wyżej sprecyzowanych w orzecznictwie Sądu Najwyższego wymagań. Przede wszystkim nie mają charakteru abstrakcyjnego, syntetycznego i uniwersalnego, lecz są osadzone w okolicznościach konkretnej sprawy i są pytaniami w tej właśnie sprawie. W takim ujęciu mają silnie kazuistyczny charakter i sprowadzają się do kwestionowania prawidłowości stosowania - w okolicznościach sprawy - art. 172 § 1 w związku z art. 7 k.c. i w związku z art. 292 k.c. oraz odmowy zakwalifikowania skarżącego jako posiadacza w dobrej wierze. Istota dobrej wiary jako klauzuli generalnej wymaga uwzględnienia różnego rodzaju istotnych prawnie okoliczności faktycznych, które nie mogą w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego być ocenione jednorazowo i w sposób jednakowy.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdzono, że ocena czy wejście w posiadanie służebności przesyłu (służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu) nastąpiło w dobrej lub złej wierze wymaga analizy całokształtu okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania. Posiadacz jest w dobrej wierze, jeżeli objęcie cudzej nieruchomości w posiadanie nastąpiło w takich okolicznościach, które usprawiedliwiają jego przekonanie, że nie narusza cudzego prawa, albo gdy przypuszcza, że prawo mu przysługuje, a przekonanie to jest usprawiedliwione okolicznościami faktycznymi. Posiadaczowi trzeba przypisać złą wiarę wtedy kiedy wie, że prawo mu nie przysługuje albo nie wie wskutek braku należytej staranności. Domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien był wiedzieć przy zachowaniu należytej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Od inwestorów sieci przesyłowych można bowiem wymagać wiedzy, jakie akty (decyzje) dawały wymagane uprawnienie do zainstalowania urządzeń przesyłowych i przeprowadzenia czynności związanych z ich obsługą. Wymaganie takiej wiedzy od tych inwestorów przesądza więc ich złą wiarę w sytuacjach, gdy nie dysponują odpowiednimi decyzjami (umowami) lub powołują się na decyzje, które nie dają im uprawnień do wykonywania służebności. W szczególności obala domniemanie dobrej wiary wykazanie uzyskania władania nieruchomością

w zakresie niezbędnym do założenia urządzeń przesyłowych, na podstawie aktów, których cel i skutki są inne niż decyzji opartych na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz gdy przedsiębiorca przesyłowy uzyskał władztwo całkowicie samowolnie tj. nie zawierając odpowiedniej umowy z właścicielem ani nie uzyskując odpowiedniej decyzji administracyjnej na podstawie właściwych przepisów.

Wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 76/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 138, z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, OSNC 2020, nr 1, poz. 4 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2018 r., IV CSK 636/16, niepubl., z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14, niepubl., z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 356/16, niepubl., z dnia 3 lutego 2016 r., V CSK 105/16, niepubl., z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 468/14, niepubl., z dnia 3 grudnia 2015 r., III CSK 355/15, niepubl., z dnia 7 maja 2014 r., I CSK 354/12, OSNC-ZD 2014, nr 1, poz. 5, z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13, niepubl., a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego stwierdzono także, że wybudowanie urządzeń przesyłowych na gruncie osoby trzeciej za jej zgodą wyrażoną bez zachowania formy aktu notarialnego świadczy o złej wierze posiadacza nieruchomości (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2019 r., III CZP 110/18, OSNC 2020, nr 1, poz. 9). Problematyka poruszana we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania była zatem wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, a lakoniczne uzasadnienie wniosku nie dostarcza argumentów przemawiających za potrzebą ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Powołana przez skarżącego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, w której stwierdzono, że przedsiębiorstwo państwowe które

nabyło z mocy prawa - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. 1991 r., Nr 2, poz. 6) - własność urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, nie ma zastosowania ani wprost ani analogicznie do okoliczności niniejszej sprawy. Z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.), nie wynika bowiem by wnioskodawca w tych właśnie warunkach lub do nich zbliżonych objął posiadanie służebności.

Zasiedzenie służebności następuje w takich granicach przestrzennych w których przedsiębiorca przesyłowy manifestował, że korzysta z cudzej nieruchomości przy wykorzystaniu trwałego i widocznego urządzenia (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CSK 218/12, niepubl., z dnia 29 listopada 2013 r., I CSK 253/13, niepubl., z dnia 11 czerwca 2015 r., V CSK 468/14, niepubl., z dnia 9 lipca 2015 r., I CSK 629/14, niepubl., i z dnia 18 maja 2016 r., V CSK 531/15, OSNC–ZD 2018, nr A, poz.14). Z podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia wynika, że przebudowa gazociągu wykonana w 1992 r. polegała na przełożeniu sieci gazowej równolegle do istniejącej, co oznacza że urządzenia przesyłowe zostały umieszczone w innym miejscu. Twierdzenie zatem w skardze, że poprzedni przebieg linii przesyłowej pokrywał się z linią po rozbudowie i nie doszło do zmiany lokalizacji, jest sprzeczny z zasadą niedopuszczalności opierania podstaw skargi na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów. Skarżący zasad tych nie respektuje powołując się w podstawach skargi wprost na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.